

Tænk

"Et ærligt, klogt, rådt, rørende og overrumplende indsigtfuldt værk om at blive voksen, mens livet er klædt i sort."
- Berlingske

"En stor og lysende bedrift."
- Politiken

ikke

"En rørende debut."
- Jyllands-posten

på

"En gennemført gribende og vellykket roman."
- Information

mig

"En usædvanligt rørende fortælling."
- Weekendavisen

Vilma

Roman Gutkind

Sandnes

Johansson

LÆS & TAL
SAMMEN

Skriveværksted,
spørgsmål &
interview

Modtager af Kulturministeriets Forfatterpris

Modtager af Blixenprisen for årets YA-udgivelse

Nomineret til Nordisk Råds børne- og ungdomslitteraturpris

Nomineret til Edvard P. Forfatterprisen

Shortlistet til Bodil og Jørgen Munch-Christensens debutantpris

Spørgsmål

Allerede i bogens første kapitel ved vi, at Vilmas mor er død. Hvad betyder det for fortællingen?

'Tænk ikke på mig' hopper frem og tilbage i tid, men skifter også mellem forskellige perspektiver og typer af tekster. Hvad betyder det for historien – og hvad synes du om det?

Bogen er et portræt af et mor-datter-forhold. Hvordan beskrives relationen mellem Vilma og hendes mor? Hvordan udvikler den sig i løbet af kræftforløbet?

Bogen er også et portræt af Vilmas relation til sin far, moster, mormor og to gudmødre. Hvad er det for et miljø, Vilma er vokset op i – hvad har det haft af betydning for den måde, hun er blevet rustet til at håndtere sin mors død og den efterfølgende sorg på?

I bogen følger vi morens sygdomsforløb. Hvordan udvikler Vilmas sorg sig?

Bogen indledes med et digt af Lone Hørslev. Hvordan forstår du digtet? Hvad giver det til fortællingen?

Forsiden er en enkel kombination af skriggrøn og pink. Hvad tror du, forsiden symboliserer? Og hvorfor er det netop de farver, der er brugt?

Slutningen er karakteriseret af sorg og håb. Hvordan balancerer Vilma mellem de to følelser?

Vilma er kun 19 år, da hun skriver romanen baseret på sine egne oplevelser. Hvilke overvejelser og hensyn, tror du, har spillet en rolle undervejs?

Hvordan er Vilmas relation til sine venner og kæreste? Hvorfor reagerer hun og de, som de gør? Hvordan kunne de have handlet i stedet?

Romanen handler om Vilmas mor, der skal dø, men også om Vilma, der går til fester, tager på efterskole, bliver sur på sin mor, får kærester og begynder på gymnasiet. Hvorfor er begge spor med?

“Da jeg fandt ud af, at jeg kunne bryde tavsheden ved at skrive, blev jeg besat af det”

Vilma Sandnes Johansson om at miste sin mor som teenager. Og om at gøre sin personlige fortælling til en roman. For at bryde med den berøringsangst, sygdom og død stadig er omgærdet af.

Foto: Lea Meilandt

Interview

Vilma Sandnes Johansson debutterer som forfatter med en autofiktiv roman om at være teenager samtidig med, at ens mor konstant er ved at dø, men bliver ved med at være i live.

Hvor var du i dit liv, da du begyndte at skrive på dét, der blev til 'Tænk ikke på mig'?

Jeg var 19 år gammel, netop blevet student og uden job eller studie at tage mig til. Midt i min nye tilværelse fik jeg en dag fortalt en historie om min mor, som jeg selv havde glemt. Det stressede mig helt vildt: for var jeg allerede ved at glemme min mor, som et år forinden var død efter et langt kræftforløb? Da gik det op for mig, at det ville forfølge mig resten af mit liv, hvis jeg ikke fik skrevet minderne ned med det samme, så jeg vidste, at jeg altid ville kunne finde tilbage til dem. Jeg satte mig altså for at skrive en liste over alle minder med min mor, jeg overhovedet kunne komme i tanke om. Det tog så lidt overhånd og blev i stedet til en 200 sider lang mindebog, som jeg printede ud og gav til venner og familie. Inden da havde jeg aldrig skrevet andet end dagbog og skoleopgaver, så jeg blev virkelig overrasket, da de syntes, at det var godt skrevet, og særligt da en af dem satte mig i kontakt med et forlag og det endte med en kontrakt hos Gutkind.

Hvordan var det at begynde at skrive det ned og i skriftlig form gå så langt ind i det dybt personlige stof?

Det var overraskende nemt. Både i min mors sygdomsforløb og efter hendes død blev jeg mødt af stilhed: mine venner lod som ingenting, jeg lod som ingenting – vi lod alle sammen, som om sygdommen, døden og sorgen ikke fandtes – og stilheden gjorde ondt.

Da jeg fandt ud af, at jeg kunne bryde tavsheden ved at skrive, blev jeg besat af det: jeg skrev og skrev og skrev. Om alle de ting, der gjorde mest ondt, de ting vi indtil da var gået på listefødder om. Det følte godt. Også når det var svært. Det var som at tage revanche.

Det er en roman, men historien ligger tæt op ad dine egne erfaringer med din mor, og hovedpersonen bærer dit navn. Hvilke tanker gjorde du dig om, hvor tæt du skulle gå på din egen familiehistorie?

Det var vigtigt for mig at gå så tæt på den "virkelige" historie som muligt. Der var ikke rigtig nogen grund til at lade være. Jeg tror også, det er ret afgørende at være ærlig, hvis man vil bryde tabuer.

Hvilke greb har du brugt for at gøre bogen til en roman?

Det er nogle ret lavpraktiske greb som at slå karakterer sammen, ændre navne, locations og rækkefølge af kapitler. Mine fire barndomsveninder, som jeg har slået sammen til en karakter, fik lov til at bestemme deres karakters navn. Det var sjovt at overvære den samtale. De endte med at vælge et navn, som tilfældigvis også er navnet på en restaurant, der nu ligger på den gade, vi voksede op på.

Og så har jeg naturligvis også udeladt en del. Alt sammen for at tage læseren i hånden og få fortællingen til at stå rent. I mindebogen havde jeg for eksempel meget tidlige minder fra min barndom med, hvorimod 'Tænk ikke på mig' først begynder, da jeg er 13 år gammel, og min mor kommer hjem og fortæller, at hun har fået kræft.

Det er en fortælling, som langt fra kun rummer mørke, der er også masser af lys i den. Er det noget, du har tænkt meget over, mens du skrev – hvordan du skulle dosere det?

Jeg tænkte ikke over det, mens jeg skrev. Det var først, da andre læste min bog, at jeg blev opmærksom på, hvor mange lyse stunder fyldt med latter, den også rummer. Så det kom nok ret naturligt. Jeg havde en virkelig god barndom, hvis man ser bort fra, at jeg voksede op med en døende mor i fem år. En god familie, gode venner.

Min mors sygdom var som et mørke, der lagde sig et meget lyst sted. Derfor er det måske ikke så underligt, at bogen rummer både lys og mørke. Det ville i øvrigt også være dødsdygt, hvis den udelukkende rummede en af delene. Det mørke og det lyse fungerer jo ikke uden hinanden.

'Tænk ikke på mig' hedder romanen. Hvorfor skulle det være titlen?

Min mor og Lone Hørslev skrev engang en sang (som aldrig blev udgivet), hvor omkvædet gik sådan her:

tænk ikke for meget lille mor
tænk ikke for meget på døden, det smitter...
Dengang troede jeg, at teksten var:
tænk ikke på mig, lille mor.

Og det blev derfor titlen på min mindebog. Da jeg så begyndte at skrive mindebogen om til den roman, den er blevet til i dag, strøg vi 'lille mor' fra titlen, fordi 'tænk ikke på mig' ikke udelukkende er rettet mod moderen, men også vennerne, den øvrige familie, sygeplejersker, lærere og så videre. De fleste – går jeg ud fra – vil gerne

tænkes på, når de står i så skrøbelig en situation. Man vil bare ikke være til besvær eller sprede dårlig stemning eller stjæle opmærksomhed fra den syge. Det er derfor meget almindeligt, at pårørende til alvorligt syge bliver glemt, og at de selv glemmer, at også de har ret til og brug for at få hjælp og omsorg. "Tænk ikke på mig" er ikke ualmindeligt at høre fra folk i den situation.

Hvad er dit bedste råd til folk, der er tæt på en, der er i sorg?

Lad være med at være bange. Bryd tavsheden. Skriv en sms. Kom og hjælp med opvasken. Send blomster. Hvis den sørgende kan lide blomster. Anerkend at det er vanskeligere for sørgende end for ikke-sørgende at komme gennem dagen. Husk at der er mange forskellige måder at sørge på. Spørg den sørgende, hvad de har brug for. Forestil dig, hvad du selv ville blive glad for. Læs Det Nationale Sorgcenters folder "16 gode råd fra unge der har mistet" – den kan man finde på nettet.

Hvordan har det ændret dig og dit syn på din egen historie at skrive bogen?

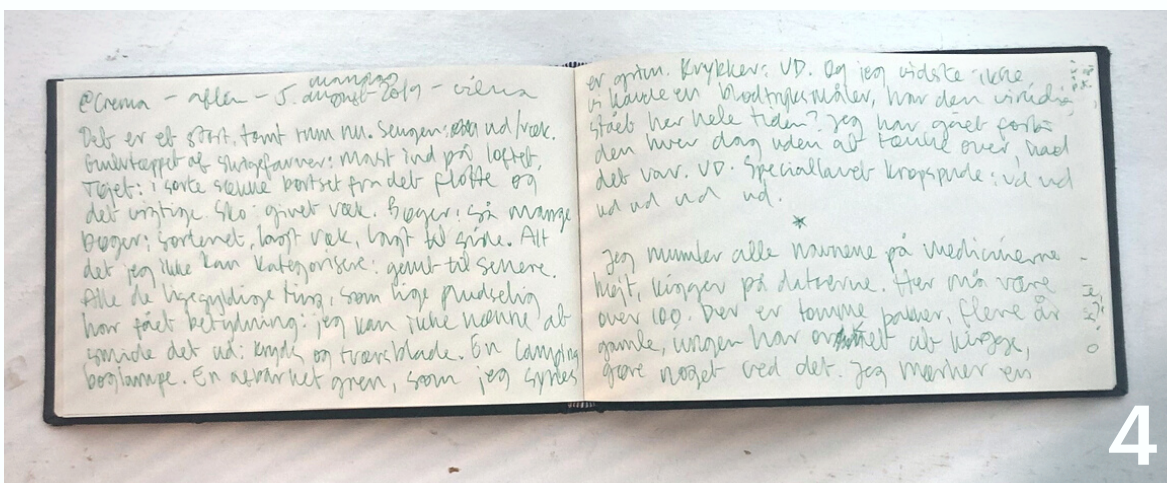
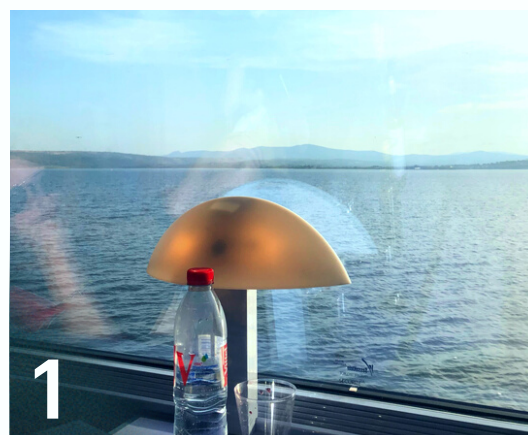
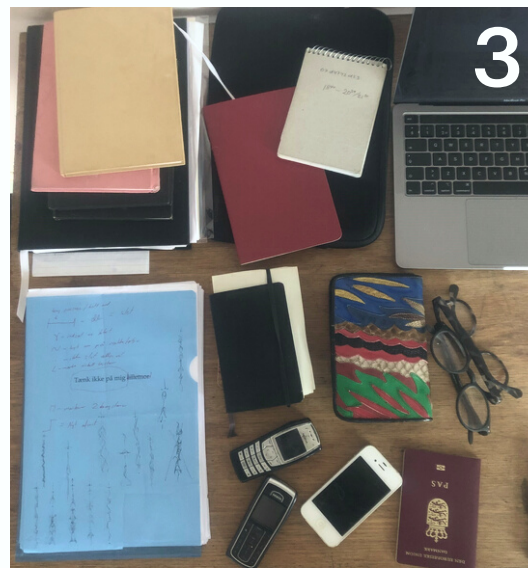
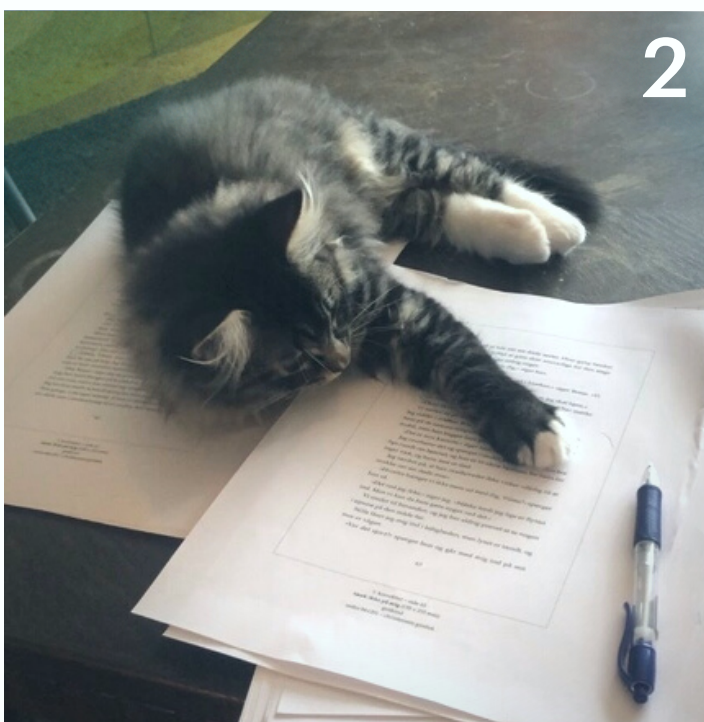
At skrive min historie har skabt en form for distance mellem mig og min sorg – både sorgen før og efter min mors død. Jeg har læst min bog igennem så mange gange nu, at jeg er blevet iskold over for selv de kapitler, som, dengang jeg skrev dem, var allersværest og mest skamfulde at skrive.

En gang imellem bliver jeg revet ud af distancen og den iskolde tilgang og mindet om, at det faktisk er rigtigt: At min mor er død, og at det var mig, som oplevede alle de ting, jeg har skrevet ned. Og så gør det virkelig ondt. Det er hårdt at savne så meget, og det er hårdt at tænke tilbage på. Men så går det over. Og så kommer det tilbage en dag. Det er okay – sådan er det nok bare at have en død mor.

Skriveværkstedet

Vilma Sandnes Johansson fortæller om at skrive 'Tænk ikke på mig'.

1: På vej

Her sad jeg, da jeg begyndte at skrive på det, som senere blev til 'Tænk ikke på mig'. Jeg var i tog med retning mod Spanien, og det var første gang, jeg skrev noget, som ikke var dagbog eller en skoleopgave. Nu, to år senere, har jeg endnu ikke fundet et godt sted at sidde, når jeg vil skrive. Da jeg fandt dette billede, slog det mig, at det ofte er, når jeg er på vej, at jeg skriver bedst. Måske kunne det være en ide for mig at investere i et pendlerkort frem for at leje en atelierplads.

2: Den der gemmer til natten...

Jeg har endnu ikke fundet nogen god skriverutine. Jeg er heller ikke sikker på, om jeg nogensinde gør det. Jeg er bange for, at ordene så dør. Samtidig bryder jeg mig heller ikke om, når det bliver for ustruktureret, og det gør det uden tvivl til tider: så skriver jeg, mens jeg om natten ligger i min seng og har Netflix kørende i baggrunden. Jeg glemmer at spise, jeg glemmer at drikke, og når jeg endelig falder i søvn, kører ord og sætninger i ring i mine drømme. Det har jeg ikke billeder af, men jeg har et billede af min kat, Angel, som godt kan lide at lægge sig på mit arbejde.

3: Inspirerende pauser

Jeg er meget striks med, at jeg kun må skrive, når jeg føler mig inspireret. Det gør jeg bestemt ikke altid. Så holder jeg pause. Og tit er det faktisk i pauserne – når jeg befinder mig irriterende langt fra min computer – at jeg bliver inspireret. Ord og sætninger havner derfor i noterne på min mobil eller i den notesbog eller på den serviet, der måske ligger i min taske. En gang imellem sætter jeg mig så foran computeren for at samle det hele.

4: Metoden

Jeg ved, at jeg skriver bedst i hånden. Det er dog sjældent, at jeg rent faktisk gør det. Forleden købte jeg nogle notesbøger, som jeg vil forsøge altid at have på mig. Men jeg er distræt og glemmer det. Det allerførste kapitel i 'Tænk ikke på mig' skrev jeg udkastet til på få minutter i min dagbog. Det var tidlig morgen på en ferie i Italien, og jeg kunne ikke sove. Dengang havde jeg ikke den fjerneste anelse om, at det en dag ville blive udgivet og læst af andre end mig selv.